

**Handleiding
Standaardmodel 'keuzerecht variabel of vast
pensioen'
voor pensioenfondsen**

Den Haag, september 2026

Over de handleiding

Pensioenfondsen die een flexibele premieovereenkomst uitvoeren, moeten alle (gewezen) deelnemers de keuze tussen een variabel en een vast pensioen aanbieden. Deze handleiding bevat een toelichting op het standaardmodel voor de keuze tussen een variabel en een vast pensioen bij een pensioenfonds. Belangrijk is dat deze keuze altijd in samenhang met andere keuzes wordt aangeboden, die op het moment van aanbieden relevant of mogelijk zijn.

Dit standaardmodel voor pensioenfondsen is op voordracht van de Pensioenfederatie na advies van de Autoriteit Financiële Markten door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgesteld.

Wettelijke basis

De flexibele premieovereenkomst kent de keuze tussen een variabele en een vaste uitkering. In de Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (Pw en Wvb) en het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (Bupw) zijn communicatieverplichtingen opgenomen met betrekking tot het verstrekken van informatie over:

- de variabele uitkering;
- de keuze die de deelnemer kan maken tussen een variabel of vast pensioen;
- de mogelijkheid om desgewenst een vast of variabel pensioen bij een andere pensioenuitvoerder aan te kopen, als het pensioenfonds dit niet aanbiedt.

Pensioenuitvoerders zijn verplicht gebruik te maken van een standaardmodel voor het verstrekken van de wettelijk voorgeschreven informatie over deze keuze. De relevante wet- en regelgeving is:

- Artikel 44a Pw en artikel 55a Wvb: verstrekken informatie over variabele uitkering;
- Artikel 63b Pw en artikel 75b Wvb: keuzerecht variabele of vaste uitkering;
- Artikel 7a Bupw: verstrekken informatie voorafgaand aan of bij pensioeningang;
- Artikel 7c Bupw: informatieverstrekking over uitkeringen;
- Artikel 7d Bupw: standaardmodellen; en
- Artikel 7e Bupw: rekenregels.

Daarnaast is de open norm keuzebegeleiding belangrijk, die pensioenfondsen verplicht om deelnemers op een adequate wijze te begeleiden bij het maken van keuzes in de pensioenregeling en een keuzeomgeving te bieden die de (gewezen) deelnemer in staat stelt een passende keuze te maken (artikel 48a Pw en 59a Wvb).

Dit model is op 8 september 2026 vastgesteld door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het jaar 2026 en verder.

Onderdeel van keuzebegeleiding

Doel van het standaardmodel

Het model dient de volgende doelen:

- Kennis van de keuze tussen een vast en variabel pensioen
- Inzicht in de (verwachte) impact van de keuze voor een vast of variabel pensioen
- Kennis van de wijze waarop iemand de keuze kan maken (in samenhang met andere keuzes als dit van toepassing is)
- Aanzetten tot bewust maken van een keuze
- Aanzetten tot het stellen van vragen als iets niet duidelijk is

Het standaardmodel is geen vervanging van keuzebegeleiding en ook geen volledige invulling van keuzebegeleiding. Wel kan het standaardmodel onderdeel zijn van de bredere keuzebegeleiding ten aanzien van de voorlopige en definitieve keuze voor een vast of variabel pensioen.

Wanneer moeten de (verplichte) componenten in dit model worden gebruikt?

Moment A: *Definitieve keuze voor variabel of vast pensioen bij pensionering*

- o Een pensioenuitvoerder is verplicht een (gewezen) deelnemer die de keuze heeft tussen een variabel en een vast pensioen *tijdig* de verplichte componenten in het standaardmodel te verstrekken.
 - Niet te lang vooraf: mogelijk wijken de bedragen die worden gecommuniceerd dan te veel af van de werkelijke uitkering na ingang van het pensioen.
 - Niet te kort vooraf: de (gewezen) deelnemer moet voldoende tijd hebben om de keuze adequaat te kunnen maken, in samenhang met alle andere keuzes rondom pensioneren.
- o Als het fonds alleen een variabele of alleen een vaste uitkering aanbiedt, kan de deelnemer ervoor kiezen om een pensioen bij een andere pensioenuitvoerder in te kopen (shoprecht). In die situatie moet de (gewezen) deelnemer voldoende tijd hebben om offertes op te vragen en de afweging te kunnen maken.

Moment B: *Voorkeur voor een variabel of vast pensioen vóór pensioeningang (omkeerbaar)*

- o Dit is de voorlopige keuze voor een variabel of vast pensioen op het moment dat de voorkeur relevant wordt voor de beleggingen. De deelnemer maakt bij pensioeningang een definitieve keuze voor een variabel of vast pensioen.
- o Het is niet verplicht om het standaardmodel te gebruiken op dit moment, maar de wetgever heeft wel aanbevolen om de informatie die op dit moment verstrekt wordt zoveel mogelijk aan laten sluiten bij de informatie die een deelnemer ontvangt op het moment dat deze bij pensioeningang de definitieve keuze voorgelegd krijgt.¹ Het in lijn brengen van de informatie op beide momenten is ook de aanbeveling van Pensioenfederatie.
- o Wordt het standaardmodel voor deze keuze gebruikt, dan is het belangrijk dat de teksten worden aangepast aan moment B.

¹ Zie (blz. 55): [stb-2023-217.pdf](#)

Moment C: *Start geleidelijk inkopen vanaf 10 jaar vóór de reglementaire pensioenleeftijd (wettelijk als default onomkeerbaar, optioneel omkeerbaar)*

- Dit is de keuze voor een variabel of vast pensioen in regelingen waarin (gewezen) deelnemers vanaf het moment dat zij nog 10 jaar te gaan hebben tot de reglementaire pensioenleeftijd geleidelijk toetreden tot de collectieve toedelingskring voor pensioengerechtigden.
- Kiest de deelnemer op dit keuzemoment voor een vaste uitkering, dan is het risicoprofiel van de beleggingen vanaf dat moment gericht op een vast pensioen. Bij pensioeningang kan de deelnemer (eventueel elders) een vast pensioen inkopen met het kapitaal dat is opgebouwd.
- Het is verplicht de verplichte componenten in het standaardmodel te gebruiken als de deelnemer vanaf 10 jaar voor de reglementaire pensioenleeftijd deze keuze krijgt voorgelegd. Het is belangrijk dat de teksten in de componenten die worden gebruikt aan worden aangepast en aansluiten bij moment C. Gebruik voor moment C het blok 'definitieve keuze'.
- Kiest de deelnemer voor een variabel pensioen of maakt de deelnemer geen keuze en is een variabel pensioen de default, dan is er geen (wettelijk) recht meer om te kiezen voor een vaste uitkering als de deelnemer het pensioen laat ingaan. Biedt het fonds bij pensioeningang of gedurende de 10-jaars inkoopperiode (als van toepassing) de mogelijkheid te switchen tussen een variabel en vast pensioen, dan wordt dit toegelicht.

Moment D: *Eenmalige keuze voor variabel of vast pensioen na pensionering, binnen één jaar na de transitie*

- Nadat een flexibele premieovereenkomst van kracht is geworden, kunnen gepensioneerden de keuze maken tussen een variabel of een vast pensioen. Deze keuze moet binnen één jaar na de transitie worden voorgelegd. Kiest een gepensioneerde niet, dan wordt het pensioen uitgekeerd volgens de default die sociale partners hebben gekozen. Zolang een gepensioneerde nog geen keuze heeft gemaakt, wordt het pensioen uitgekeerd volgens de default die sociale partners hebben gekozen.
- Het is verplicht voor dit keuzemoment (de verplichte componenten in) het standaardmodel te gebruiken.
- De teksten worden (in ieder geval) op de volgende punten aangepast:
 - Het pensioen is al ingegaan (de voorbeeldteksten in het standaardmodel zijn geschreven voor keuzemoment A: de ingang van het pensioen).
 - Het is bij deze doelgroep extra belangrijk uit te leggen hoe iemand de keuze kan maken en wat er gebeurt als iemand geen keuze maakt (procesinformatie en keuzebegeleiding).
 - Het bij deze doelgroep extra belangrijk uit te leggen wat de gevolgen zijn van het afwijken van de standaard (veelal vertrek bij het pensioenfonds).

Het tonen van een vaste uitkering als een pensioenfonds deze optie niet zelf aanbiedt

Het is (beroepspensioenfonds uitgezonderd²) toegestaan samen te werken met een aanbieder van een vaste uitkering en in afstemming met deze aanbieder een indicatie te geven van het vaste pensioen dat de deelnemer bij deze partij in zou kunnen kopen. Door beide opties te tonen, krijgt de deelnemer of gepensioneerde een realistisch beeld van beide opties en kan de deelnemer naar verwachting beter de afweging maken. Geef dit altijd duidelijk aan als bedragen worden getoond die gebaseerd zijn op tarieven van een externe aanbieder.

Geef ook aan dat het mogelijk is een vast pensioen bij deze aanbieder in te kopen, maar dat het ook mogelijk is elders een vast pensioen in te kopen. Adviseer – als er interesse is in een vast pensioen – om offertes te vragen bij andere aanbieders om te onderzoeken of zij een beter product aanbieden. Geef aan dat het vaste pensioen bij een andere aanbieder hoger of lager kan uitvallen dan de voorbeeld bedragen die getoond worden. Geef ook aan dat deelnemer onafhankelijk financieel advies kan vragen ter ondersteuning bij deze keuze (en dat hieraan kosten zijn verbonden).

Zorg voor samenhang met andere keuzes

De keuze voor een variabel of vast pensioen is één van de keuzes die een deelnemer maakt op het moment van pensioneren. Het is belangrijk dat de keuzeomgeving, oftewel de wijze waarop keuzes, keuzeoptyes, standaardoptie en informatie daarover aan deelnemers worden beschreven en voorgelegd, samenhangend wordt ingericht. Dit omvat het gehele keuze-proces, vanaf het moment dat deelnemers voor het eerst informatie ontvangen. Daarbij komt dat de keuze tussen een variabel of vast pensioen niet als een op zichzelf staande keuze mag worden aangeboden op het moment van pensioneren, maar integraal onderdeel uitmaakt van het totaal aan keuzes op dat moment. Het is toegestaan en aanbevolen teksten toe te voegen of componenten uit het standaardmodel te integreren met andere communicatie, waardoor een betere samenhang ontstaat.

De inrichting van de keuzebegeleiding moet worden vastgelegd. Verder moet de communicatie met de deelnemer worden vastgelegd. Zie hiervoor de [leidraad van de AFM](#).

Vastleggen van de keuzebegeleiding en de keuze

De inrichting van de keuzebegeleiding moet worden vastgelegd. Verder legt de pensioen-uitvoerder de communicatie vast die aan de deelnemer is verstrekt in het kader van de keuze tussen een variabel en een vast pensioen (artikel 49, vierde lid, Pw). Daarnaast moet de pensioenuitvoerder zakelijke gegevens en bescheiden die betrekking hebben op de uitvoering van de pensioenregeling beschikbaar hebben voor de toezichthouder (artikel 169 Pw).

² Artikel 47 Wvb, eerste lid ([Beperking van informatie aan deelnemers](#)):

- Behoudens het geven van algemene informatie, geeft de pensioenuitvoerder deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden slechts informatie over de beroepspensioenregeling die door de pensioenuitvoerder zelf wordt uitgevoerd.

Op of rond het beslismoment legt de pensioenuitvoerder in ieder geval het volgende vast:

- de informatie uit het standaardmodel zoals die op het beslismoment aan de deelnemer is verstrekt of getoond, inclusief de gehanteerde bedragen en uitgangspunten (zoals de scenario'set, de rekenleeftijd en het beleggingsprofiel);
- de keuze die de deelnemer heeft gemaakt en de datum waarop die keuze is gemaakt;
- de bevestiging die aan de deelnemer is verstrekt na het maken van de keuze.

Naast de vastlegging per individuele deelnemer geldt op grond van artikel 169 Pw een bredere bewaarplicht. De pensioenuitvoerder houdt de onderliggende methodiek, de gehanteerde scenario'set en rekenfactoren, en eventuele afspraken met externe aanbieders beschikbaar voor de toezichthouder. Zie ook de leidraad van de AFM.

Online of schriftelijk communiceren

Voor het verstrekken van de informatie gelden dezelfde vereisten als voor het Uniform Pensioenoverzicht. De communicatie mag schriftelijk en/of online worden aangeboden. Het is toegestaan (alle) componenten uit het standaardmodel online aan te bieden en de deelnemer daarop schriftelijk of via e-mail te attenderen, mits dit past bij de communicatievoorkeur van de deelnemer en de kanaalstrategie van het pensioenfonds.

Een online keuzeomgeving maakt het mogelijk dat een deelnemer de gevolgen van verschillende keuzes in samenhang met elkaar bekijkt. Denk aan de verwachte hoogte van het variabele of vaste pensioen op een zelfgekozen ingangleeftijd. Onafhankelijk van het middel, zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Vermijd het aanbieden van te veel informatie in één keer. Een online keuzeomgeving kan helpen de informatie gelaagd en interactief aan te bieden. Wordt de informatie schriftelijk aangeboden, verwijs bijvoorbeeld naar de website voor meer informatie. Via de website is het ook mogelijk om meer duiding te geven bij de bedragen via een video, een animatie of een infographic.
- Maak ook in een digitale keuzeomgeving duidelijk wat het proces is als de deelnemer een voorkeur heeft voor het inkopen van pensioen elders en richt dit proces in. Hoe kan een deelnemer kenbaar maken naar welke uitvoerder het kapitaal moet worden overgemaakt?
- De wettelijke bepalingen met betrekking tot het verstrekken van informatie zoals beschreven in artikel 49 van de Pensioenwet gelden ook voor de keuze tussen een variabel en vast pensioen.
- Elektronische verstrekking van het standaardmodel is uitsluitend toegestaan via een beveiligde omgeving, zoals een beveiligd portaal of een omgeving met inlogverplichting. De deelnemer kan schriftelijk of via e-mail worden geattendeerd op de beschikbaarheid van de informatie in die beveiligde omgeving, maar de informatie zelf — inclusief de persoonlijke bedragen — mag niet in de e-mail worden opgenomen of als onbeveiligde bijlage worden meegestuurd (artikel 32 AVG, in samenhang met artikel 5, eerste lid, onderdeel f, AVG). Het standaardmodel of componenten uit het model met bedragen mogen wel per post verstrekt worden.

Verschillende beleggingsprofielen

Een pensioenfonds kan in de uitkeringsfase meerdere beleggingsprofielen hebben. De pensioenuitvoerder belegt het persoonlijk pensioenvermogen dan volgens het beleggingsprofiel dat het beste past bij het risicoprofiel van de gepensioneerde. Om op keuzemomenten A, C en D een passend beeld te kunnen geven van de hoogte en mogelijke ontwikkeling van het variabele pensioen, zal de pensioenuitvoerder eerst het risicoprofiel van de deelnemer of pensioengerechtigde vast moeten stellen, zodat voor de bedragen in het standaardmodel kan worden uitgegaan van een beleggingsprofiel dat bij de gepensioneerde past.

In de opbouwfase kan de deelnemer in de meeste gevallen kiezen tussen beleggingsprofielen. Ook na keuzemoment B behoudt de deelnemer die keuzemogelijkheid, maar de voorkeur voor een variabele dan wel een vaste uitkering is bepalend voor de mate waarin het risicoprofiel wordt afgebouwd richting pensioendatum. Op keuzemoment B wordt voor de prognose in het standaardmodel uitgegaan van het gekozen beleggingsprofiel dat in de periode tot de reglementaire pensioenleeftijd (qua risicoprofiel) wordt afgestemd op hetzij een variabele uitkering (in de eerste kolom) hetzij een vaste uitkering (in de tweede kolom).

Spelregels

Verplichte en optionele onderdelen

Het standaardmodel bevat een aantal verplichte onderdelen en onderdelen die optioneel kunnen worden getoond. Als een onderdeel of een element in een onderdeel) verplicht is, staat dit in de toelichting aangegeven.

Tekstuele vrijheid

De meeste teksten in de componenten in het standaardmodel mogen worden aangepast, zodat deze aansluiten bij kenmerken van de (gewezen) deelnemers, de kenmerken van de pensioenregeling en de keuzeomgeving van het pensioenfonds. Als een tekst verplicht is, staat dit in de toelichting aangegeven.

Een tekst tussen scherpe haken (< >) wil zeggen dat het voorbeeldtekst is. Vierkante haken ([]) geven aan dat u hier iets in kunt vullen. Het advies is de teksten op te stellen in duidelijke taal. We adviseren de richtlijnen in 'Onze Taal op Groen' te volgen.³

Het pensioenfonds kan bij de vormgeving van de communicatie over de keuze (en dus ook in het standaardmodel) de iconen gebruiken die gepubliceerd zijn op pensioenmodellen.nl.

Een aantal voorbeeldteksten beschrijven het karakter van het vaste en variabele pensioen. De teksten die een pensioenfonds gebruikt, dienen periodiek gecheckt te worden en aangepast te worden aan de actuele situatie en verwachtingen met betrekking tot de toekomst.

Rekenleeftijd

Voor moment A geldt dat als de informatie schriftelijk wordt verstrekt en de deelnemer een voorkeur kenbaar heeft gemaakt voor een ingangslleeftijd van het pensioen, de bedragen

³ Zie: [Onze Taal op Groen | Pensioenfederatie over Begrijpelijke Taal](#)

berekend moeten worden voor deze ingangleeftijd. Heeft de deelnemer nog geen keuze gemaakt? Hanteer in dat geval de rekenleeftijd die het meest passend is, gezien de andere communicatie over keuzes en (verwachte) hoogte van het pensioen (denk aan het UPO).

Rekenregels nominale bedragen

De nominale bedragen in het model worden berekend met de Uniforme Rekenmethodiek (URM) en de scenarioset die van toepassing is, waarbij de inflatie in elk scenario '0' is. Ga uit van zo realistisch mogelijke grondslagen (bijvoorbeeld met betrekking tot het delen van sterfteresultaten en langlevensrisico en het beleggingsprofiel).

Rekenregels reële bedragen

De reële bedragen worden berekend met de Uniforme Rekenmethodiek (URM) en de scenarioset die van toepassing is.

Rekenregels pensioen 10 jaar na ingang

Voor het verwachte pensioen 10 jaar na ingang, worden de drie scenario's geselecteerd die voor het betreffende toekomstige moment het 5de, 50ste en 95ste percentiel weergeven. De uitkeringen die bij deze percentielen horen, worden weergegeven bij de navigatiemetafoor.

Specifiek voor moment C: Ligt de pensioeningsdatum in de verdere toekomst en is nog geen scenarioset beschikbaar om de bedragen 10 jaar na deze leeftijd te berekenen? Dan wordt eerst het verwachte pensioen op de reglementaire pensioenleeftijd in reële termen berekend. Voor ieder scenario wordt de cumulatieve mutatie na ingang bepaald door het pensioen 10 jaar na ingang te delen door het pensioen op de ingangsdatum uit het desbetreffende scenario. Van de aldus verkregen mutatiefactoren worden het 5de, het 50ste en het 95ste percentiel genomen. Voor het pessimistische scenario na ingang wordt de mutatiefactor van het 5de percentiel vermenigvuldigd met het verwachte pensioen bij ingang. Voor het optimistische scenario na ingang wordt de mutatiefactor van het 95ste percentiel vermenigvuldigd met het verwachte pensioen bij ingang. Voor het verwachte scenario na ingang wordt het 50ste percentiel van de mutatiefactoren vermenigvuldigd met het verwachte pensioen bij ingang.

Advies: toon de default (veelal een variabel pensioen) als eerste

In het model staan in de eerste kolom de bedragen voor een variabele uitkering, omdat dit bij de meeste pensioenfondsen de default is. Als dit niet het geval is, wordt in de eerste kolom de vaste uitkering getoond. In een interactieve weergave is ook het advies de default 'als eerste' te tonen. Dit hoeft dan niet in tabelvorm.

Grafiek met 'pensioenpaden'

Het doel van de grafiek met de pensioenpaden is de (gewezen) deelnemer een realistisch beeld te geven van het mogelijke verloop van een variabel pensioen ten opzichte van een vast pensioen. Het gebruik van de grafiek is niet verplicht. De grafiek bevat in ieder geval een aantal mogelijke 'paden' van het variabele pensioen en optioneel een pad dat het vaste pensioen weergeeft. Zorg ervoor dat de lijnen die het variabele pensioen weergeven representatief zijn voor de variabele uitkering in de regeling van het pensioenfonds en de

bandbreedte van de uitkomsten. Toon hier niet de uitkomsten in de drie URM scenario's, omdat deze geen realistisch beeld geven van een mogelijk verloop van de uitkering.

Aanpak bij de keuzemogelijkheid 'dalende/stijgende uitkering'

Pensioenuitvoerders die een extra optie aanbieden, die in combinatie met de keuze voor een variabel en/of vast pensioen gemaakt kan worden, bijvoorbeeld zowel een dalende/stijgende als een gelijkblijvende variabele uitkering, tonen in de schriftelijke communicatie (in ieder geval) de default van deze keuze. Duidelijk moet zijn wat deze default is. Is de default een variabel dalend pensioen, dan is het advies in schriftelijke communicatie daarnaast een variabel gelijkblijvend pensioen te tonen, omdat de startuitkering verschilt.

Biedt een pensioenuitvoerder zelf geen vaste uitkering aan en maakt het gebruik van de rekenfactoren van een externe aanbieder, dan is het advies een gelijkblijvende vaste uitkering te tonen.

Maand of jaarbedragen, bruto of netto bedragen

De brutobedragen kunnen op maand- of jaarbasis worden getoond. De meeste deelnemers hebben een voorkeur voor maandbedragen. Pensioenuitvoerders kunnen naast de bruto bedragen eventueel nettobedragen tonen als zij dat passend vinden.